

GÜMRÜK BİRLİĞİ'NE GİRERKEN...

* ECZ. Gral ŐAHİNOĐLU • **ECZ. Sevinç HASTAŐ

Avrupa Birliği (AB)'nin temelleri 1957 yılında, altı batı Avrupa lkesi arasında imzalanan Roma Antlaşması ile atılmıŐ ve onaylanıp yürürlüğü girmesi 1993 Kasım ayında tamamlanmıŐtır.

Neden Avrupa düzeyinde böyle bir "Topluluk" ya da "Birlik" söz konusu olmuştur diye bir soru akla gelebilir: Bugün araŐtırma ve teknolojik geliŐmelerde, Avrupa'nın liderliğinden söz etmek mümkün değildir. Uluslararası bilimsel çalıŐmalarda Amerika BirleŐik Devletleri, ekonomik bakımdan da Japonya dünyaya egemen durumdadır.

Avrupa'daki lkeler, Avrupa'yı bölen engelleri kaldırarak ülkelerin ekonomik ve sosyal geliŐimini ortak eylemlerle sağlamak ve Avrupa halkları arasında giderek daha sıklıkla kurulacak bir birliğin temellerini atma amacına ulaŐabilmek için tarım, ticaret, sanayi stratejisi ve rekabet hukuku alanında ortak politika uygulamak istemektedir. Ülkelerin ekonomik yapılarının bu ortak politikalarla bütünleŐmesini sağladıktan sonra üst yapı olan politik entegrasyona ulaşmak amaçlanmaktadır. Maastricht Antlaşması bu yolda atılmıŐ önemli bir adımdır. AB'nin nihai hedefi, Avrupa'nın siyasi bütünlüğe ulaŐmasıdır. Bu hedefe ulaşmak için öngörülen ekonomik eŐitliĐi sağlamak üzere, ilk araç olarak Gümrük Birliği'nin kurulması düŐünülmüŐtür. Böylelikle yeler, Gümrük Birliği gereğince kendi aralarındaki gümrük vergilerini sifıra indirip, dıŐ dünyaya ortak bir gümrük tarifesi uygulamak suretiyle ticareti engelleyen her türlü sınırlamayı kaldırarak, dıŐ ticaretlerinin geniŐlemesini sağlamayı amaçlamıŐlardır.

Roma Antlaşması tarafından öngörülen ekonomik bütünleŐmenin temellerini Gümrük Birliği antlaşması ile atan AB lkeleri, Temmuz, 1987'de yapılan ilave düzenlemelerin iŐıĐında "Tek Avrupa Senedi" ile yeni bir döneme girmiŐlerdir. Bu dönemin özellikleri, karar alma mekanizmasına srat kazandıracak olan oy çokluğu ilkesinin kabul, demokratik AB'nin oluŐturulması yolunda Avrupa Parlamentosu'nun yetkilerinin arttırılması ve yeni politikaların belirlenmesidir.

Roma Antlaşması hedeflerinden olan; malların, sermayelerin, kiŐilerin ve iŐgücünün serbest dolaŐımı ilkelerine ve hedeflerine ulaşmak için önemli bir adım Gümrük Birliği'dir.

Türkiye ile AB arasında 1995 yılında kurulması planlanan Gümrük Birliği, Türkiye'nin ekonomik yaŐamında önemli deĐiŐiklikleri de beraberinde getirecektir. Dünyada kurulan bütün ekonomik entegrasyonların temelinde mal ticaretinin serbestleŐtirilmesi olayı yatmaktadır. AB'de de olduğu gibi baŐlangıçta malların serbest dolaŐımı ilkesi öncelik kazanmaktadır. Konuya sadece malların serbest dolaŐımı açısından yaklaŐıldıĐında birbirinden farklı iki model ortaya çıkmaktadır. Bunlar Serbest Ticaret Bölgesi ve Gümrük Birliğidir. Serbest Ticaret Bölgesi, ye ülkeler arasında malların hiçbir kısıtlamaya tabi olmaksızın dolaŐıĐı, buna karŐılık üçüncü ülkelere yaptıkları ticareti kendi egemen denetimlerinde tuttıkları bir modeldir. Gümrük Birliği'nde ise; ye ülkeler tek bir ortak gümrük tarifesi uygulamakta ve buna ilaveten üçüncü ülkelere karşı ortak bir ticaret politikası sürdürmektedir.

Türkiye'nin AB ile iliŐkilerine gelince; Türkiye, Roma AntlaŐmasından 2 yıl sonra, 31 Temmuz 1959 tarihinde AB'ye baŐvuruda bulunmuŐ ve bu baŐvuru 12 Eylül 1963 yılındaki Ankara Antlaşması ile Őekillenerek, noktalanmıŐtır. Ardından Türkiye bu kez Nisan 1987'de Topluluğa tam üyelik konusunda müracaatta bulunmuŐ, ancak Türkiye'nin bu talebi 2 temel nedenle değerlendirilmeye alınmamıŐtır. Birincisi, Topluluğun gelişmesine yönelik sorunlardır. Türkiye'nin müracaatından sonra tek pazar çalıŐmaları yoĐunlaŐıĐı için 1992 ve 1993 hedefi dikkate alınmıŐ ve bu hedeflere ulaŐılmadan topluluğun bir geniŐleme politikası gütmemesi ve yeni ye kabul etmemesi; ikincisi ise, Türkiye'nin ekonomik ve siyasi durumudur. Türkiye'deki ekonomik ve siyasi geliŐmelerin henüz yeterli düzeye ulaŐmadıĐı Topluluka belirtilmiŐtir. Bunun zerine Türkiye AB ile iliŐkisini kesmek yerine AB ile iliŐkilerini daha da derinleŐtirmek; ekonomik ve siyasi uyumunu iyileŐtirmek konusundaki kararını açıklamıŐtır.

Bu durum çerçevesinde Türkiye açısından Gümrük Birliği, lkemizin AB'ye tam yeliği konusunda en önemli aŐamalardan birini oluŐurmaktadır. 1995'ten itibaren Türkiye'ye girecek yabancı mallara gümrük konarak, fon eklenerek, yerli üreticilerin mallarını yüksek fiyatla satabilmelerine yardımcı olunamayacak, böylece AB yelerinin de korumayı kaldırması ile üretim dalları içinde rekabet gücü olabilenler yaŐamaya devam edebileceklerdir. Ülkemizdeki büyük işletmeler genellikle rekabet gücü olan ve Gümrük Birliği'ne geçişte yeni stratejiler belirleyebilecek ve buna uygun bir yapılanmaya

* Türk Eczacıları Birliği Genel Sekreteri

** Türk Eczacıları Birliği Genel Sekreter Yardımcısı

gidebilecek durumda gözükmelerine karşın, küçük ve orta ölçekli işletmeler, daha çok emek-yoğun teknoloji ile çalışan, finansal sorunlarla yaşayan ve uluslararası pazarlama konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olmayan ekonomik birimler durumundadırlar.

Özetle, Gümrük Birliği'nin ülkemize getireceklerin şöyle sıralayabiliriz:

Sanayiciye getirecekleri :

- Rekabet nedeniyle daha verimli üretim
- Dünya mallarıyla rekabet
- Yabancı firmalarla ortaklık

Devlete getirecekleri :

- Gümrük vergisi kaybı
- Başta toplu konut fonu olmak üzere fon kaybı
- Yabancı sermaye girişi
- Dünya mallarının Türkiye yatırımları
- Türk sanayiinin Avrupa ile entegrasyonu
- Türkiye'nin AB'ye tam üyeliği konusunda çok önemli bir adımdır

Halka getirecekleri :

- Daha kaliteli ürünler
- Rekabet nedeniyle fiyat avantajları
- Daha yüksek teknolojlü ürünler

Olumlu ve bazı olumsuz yansımaları olsa da, artık Türkiye açısından Gümrük Birliği'ne girip girmeme tartışmalarını yapmak yerine, sanayimizde rekabet gücünün eşitlenmesi konusunun üzerinde durulması gerekir. Türkiye'deki enflasyon oranı ile topluluk üyesi ülkelerin yıllık enflasyon oranları bile aynı düzeyde değildir. Gümrük Birliği'ne girişte Türk sanayi için önemli bir dezavantajı oluşturan yüksek enflasyon oranlarının mutlaka AB ortalamasına indirilmesi gereklidir.

Üzerinde durulması gereken hususlardan biri de, Türkiye'nin AB'ye tam üye olmadan Gümrük Birliği'ne girecek olan tek ülke olmasıdır. AB'ye girerek Gümrük Birliği'ne geçen ülkelerde bir geçiş dönemi olmuştur. Gümrük Birliği'ne geçişte Türk devleti gümrük vergisi ve fonlardan mahrum kalacaktır. Bu, devlete büyük bir kayıp getirecektir. Bunun yanında, özel sektördeki bazı tesislerin kapanması kayıpları da eklenebilir. Bu kayıpların telafisi için, AB'nin mali desteğinin sağlanması gereklidir.

Devlet ve özel sektör, Gümrük Birliği'nin ortak avantajlarını sağlayacak gerçekçi stratejiler oluşturup, bunları yürürlüğe koyabilmeli ve önümüzdeki dönem için Türk işletmeleri dünya rekabetine hazırlanmalıdır.

GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) ve Uruguay Turu

"GATT" yani "Tarifeler ve Ticaret Genel Antlaşması" 30 Ekim 1947'de Havana'da, başta ABD ve sanayi-

leşmiş ülkeler arasında imzalanmıştır. Antlaşma 10 Ocak 1948'de yürürlüğe girmiş olup, Türkiye 21 Aralık 1953 tarih ve 6202 sayılı kanun ile GATT'a taraf olmuştur.

Kuruluşundan günümüze kadar geçen sürede GATT, uluslararası ticareti düzenleyen ve üzerinde anlaşılan tek uluslararası çok taraflı sözleşme olmuştur. GATT, ticari ilişkilerde rekabeti bozan ve ticareti kısıtlayan engellerin görüşülerek kaldırıldığı en önemli uluslararası kuruluştur. Şu anda GATT'a üye 118 ülke vardır. Bu anlamda GATT, uluslararası bir "Dünya Ticaret Forumu" olarak da görev yapmaktadır.

GATT, yıllar içinde dünya ticaretini düzenleyen çok önemli bir görev üstlenmiştir. Bu görevleri arasında en önemlileri, ülkelerin uyguladığı dışalım gümrük vergilerinin dondurulması ve azaltılması, uluslararası ticarette çıkan sorunların çözülmesi, hızla artan dışalım karşı önlem alınması yollarının belirlenmesi, ithalatçı pazarı bozmadan dışsatımcı ülkenin ticaret yapmasının sağlanmasıdır.

GATT bu işlevleri yıllar içinde düzenlediği ve Görüşme Turu adını alan anlaşmalar ile başarmıştır. Bazı uluslararası ticaret konularının düzenlenmesi gerektiğini düşünen ülkeler biraraya gelmişler, bir çalışma programı hazırlamışlar ve bu program içinde görüşmelere başlamışlardır. Bu görüşmeler sürekli bir nitelik içerdiği için bunlara görüşme yerine TUR (round) denmiştir. GATT örgütünün son olarak bağıtladığı antlaşma Uruguay Turu olarak bilinmektedir.

GATT'ın genel amaçları; üyelerinin hayat seviyelerini yükseltmek, reel gelir ve efektif talepte istikrarlı bir büyüme ile dünya kaynaklarından tam kullanımı sağlamak, üretimin ve uluslararası ticaretin gelişmesine yardımcı olmaktır.

Genel amaçlara ulaşmak için tarifeler ile ticarete konan diğer ayırıcı engelleri zamanla azaltmak GATT'ın özel amaçları arasındadır.

Antlaşmanın 4 temel ilkesi vardır:

1- Ticaretin ülkeler arasında ayırım yapılmaksızın yürütülmesini öngören ilke,

2- Üye ülkelerin, sanayilerini sadece gümrük tarifeleri yoluyla korumaları ve miktar kısıtlamalarından kaçınmaları kuralı,

3- GATT üyelerinin ticarete zarar vermektan kaçınmaları ve ortaya çıkabilecek sorunların öncelikle danışmalar yoluyla çözülmesi kuralı

4-GATT çerçevesinde üye ülkelerin ticareti serbestleştirmek amacıyla zaman zaman tarife indirimleri yapmalarını ve diğer ticareti kısıtlayıcı tedbirleri azaltmak için kendi aralarında görüşmelerde bulunmalarını öngörmektedir.

KAYNAKLAR

1. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği 49. Genel Kurul Ekonomik Raporu (1993)
2. Hedef Dergisi (Kasım-Aralık sayısı)
3. TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi (Ocak 1994)